

Nemi, demográfiai és nemi egalitarianizmussal kapcsolatos vélekedés szerinti sajátosságok a hosszú távra szóló párválasztással kapcsolatos attitűdökben

Ocsenás Dorottya^{1,2*} és Kovács Judit³

¹ Debreceni Egyetem BTK Pszichológiai Intézet Általános Pszichológiai Tanszék, Magyarország

² Debreceni Egyetem BTK Humán Tudományok Doktori Iskola, Pszichológia Program, Magyarország

³ Debreceni Egyetem BTK Pszichológiai Intézet Szociál- és Munkapszichológiai Tanszék, Magyarország

EREDETI KÖZLEMÉNY

Beérkezett: 2021. február 17. • Elfogadva: 2022. február 11.

Megjelent az interneten: 2022. augusztus 26.

© 2022 A szerző(k)

Háttér és célkitűzések: A kutatás céljának azt tűztük ki, hogy rámutasson a nemi, demográfiai és egyenlőségviséssel kapcsolatos vélekedés szerinti sajátosságokra a hosszú távra szóló párválasztási preferenciákkal kapcsolatos attitűdökben. Kérdéseinket a hagyományos és modern párválasztási preferenciákat magyarázni képes vonatkozó szociálpszichológiai elméletek alapján fogalmaztuk meg. Általánosságban azt vártuk, hogy a mintában a férfiakkal és nőkkel szembeni preferenciák hordoznak modern, de hordoznak hagyományos tartalmakat is. A nőktől, a fiatalabbaktól, az iskolázottabbaktól és a nemek szerepéről inkább egyenlőségelvűen gondolkozóktól azt vártuk, hogy preferenciáikban erősebben tükröződnek modern, mint hagyományos tartalmak. *Módszer:* A mintavétel kényelmi alapon történt. A vizsgálati személyek ($N = 534$, férfi: 139, nő: 395) online kérdőívet töltöttek ki, amely demográfiai kérdőívből, hosszú távra szóló párkapcsolati választáskor a férfiaktól és nőktől elvárt tulajdonságok értékeléséből és a Beere-féle nemiszerep-egyenlőség kérdőívből állt. *Eredmények:* Mindkét nem véleménye szerint és mindkét nemmel kapcsolatban a hosszú távú bizalmi kapcsolatban való jó partnerség szempontjából lényeges társas tulajdonságok, mint a megbízhatóság és az őszinteség a legfontosabbak. A preferenciák függetlenek maradtak a többi vizsgált változótól, és a nagyobb tulajdonságcsoportok fontossági sorrendje állandónak bizonyult (nőknél: jó partner nő, házias nő, emancipált nő; férfiaknál: jó partner férfi, férfias férfi, vonzó férfi, házias férfi). *Következtetések:* A férfiak és nők véleménye hasonló azzal kapcsolatban,

* Levelező szerző. E-mail: ocsenas.dorottya@arts.unideb.hu

hogy a jó hosszú távú párkapcsolathoz elsősorban a jó partnerséghez kötődő tulajdonságok a legfontosabbak, függetlenül attól, hogy férfiról vagy nőről van szó. A preferenciák állandónak nevezhetők, az elvárások sorrendjét a kitöltő neme, az életkora, az egyenlőségelvűséggel kapcsolatos vélekedései, az iskolázottság és a vallásosság nem árnyalja, bár finom hangsúlybeli eltérések a nevezett változók tekintetében azonosíthatók.

KULCSSZAVAK

hagyományos és modern párválasztási preferenciák, nemi sztereotípiák, nemi szerepek, nemiszerep-egyenlőség

BEVEZETÉS

A társadalom tagjainak a párkapcsolat és a megismerkedés előtt vannak elképzeléseik, hogy milyen párt szeretnének. Ezeket az elvárásokat számos egyéni és társas, kulturális tényező befolyásolhatja. A kapcsolatok alakulása szempontjából lényeges, hogy az elvárások mennyire teljesülnek. Ugyanis a párválasztással kapcsolatos elvárások a tényleges párválasztás során is befolyásolják, hogy mi alapján választanak párt (Conroy-Beam és Buss, 2016), és a preferenciákhoz képest konzisztens választás nagyobb párkapcsolati elégedettséggel jár együtt (Lam, Cross, Wu, Yeh, Wang és Su, 2016). Az is igaz viszont, hogy ez alapján a konzisztencia alapján nem feltétlen lehetséges bejósolni a partnerkapcsolat sikerességét (Eastwick, Finkel és Simpson, 2018). Ebben a tanulmányban azokra a kérdésekre keressük a választ, hogy a párválasztás során mennyire jellemzők a hagyományos és modern elvárások, illetve mi jellemzi a preferenciákat bizonyos demográfiai tényezők (nem, kor, iskolázottság) és a párválasztási preferenciákkal kapcsolatban eddig kevésbé vizsgált attitűdinális tényezők (a nemi egyenlőséggel kapcsolatos nézetek, vallásosság) tükrében.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Hagyományos és modern preferenciák

A férfiak és nők hagyományos társadalmi munkamegosztásának megfelelő elvárások különböző – egymást kiegészítő – szerepeket osztanak a férfiaknak és a nőknek: leegyszerűsítve, a férfiaknak a kenyérkereső, a nőknek a gondozó szerepet (Brown és Roberts, 2014). Ennek megfelelően a férfiak számára kiemelten fontosak például a partner egészségére és termékenységére utaló jelek (fiatalság, szépség), a nők viszont a dominancia és az anyagi jólét jeleit keresik a partnerválasztás folyamán (Trivers, 1972). David Buss (1989) szerint a nők továbbá olyan partnert keresnek, aki kiveszi a részét a gyermeknevelésből és a gyermekek ellátásából akár anyagi, akár biztonságteremtési szempontból.

A hagyományos szerepek azonban átalakulóban vannak, a nemi szerepek közelítenek egymáshoz, ennek a folyamatnak a mikéntje kultúránként változatosságot mutat. Attól függően, hogy mi jellemzi az emancipáció folyamatát, a párválasztási stratégiák, preferenciák között lehetnek eltérések. Például az arab kultúrában (amelyre alapvetően kevésbé jellemző a nemi egyenlőségelvűség megléte) kifejezetten jellemzőek a hagyományos elvárások (Khallid, 2005).

Ezzel szemben például a skandináv országokban, ahol már a törvényi szabályozás is erősen támogatja a férfiaknak a családi gondozói viselkedésben való részvételét, az elvárások is modernebbek, például ami a férfiak gondozási feladatait illeti (Motiejunaite és Kravchenko, 2008). Általában véve a gazdaságilag kevésbé fejlett országokban a vonzóságon és a státuszon nagyobb a hangsúly a preferenciák tekintetében, mint a fejlettebb országokban (Stone, Shackelford és Buss, 2008).

Tehát a mai modern társadalomban a férfiak és nők elvárásai kevésbé térnek el (Buss és Schmitt, 2019). Ennek hátterében a modern preferenciák jelenléte lehet, vagyis hogy a nők a férfaitól egyre inkább elvárják olyan tulajdonságokat is, melyeket korábban inkább csak tőlük vártak el a férfiak (pl. ápoltság), és a férfiak a nőktől egyre inkább elvárják olyan tulajdonságokat is, melyeket korábban inkább csak tőlük vártak el a nők (pl. jó jövedelem). Még ha esetleg a hagyományos preferenciáknak megfelelően nyilatkoznak is a számukra elvárt tulajdonságokról, a gyakorlatban nem feltétlen ugyanezen szempontok alapján választják ki a számukra vonzó partnereket (Eastwick és Finkel, 2008). Mindazonáltal a hagyományos preferenciáknak a friss kutatások szerint is bőségesen vannak jelei. Például Asendorpf, Penke és Back (2011), összhangban a hagyományos férfi nemi szerep modellel, mely szerint a szégyenlősség negatívan befolyásolja a férfiak népszerűségét, arra mutattak rá, hogy a férfiaknak aktívnak és kezdeményezőnek kell lenniük az ellenkező nemmel és a potenciális partnerekkel való találkozáskor. A társadalomban a nemiszerep-elvárásokkal és nemi sztereotípiákkal kapcsolatban zajló változások a párkapcsolati preferenciák terén is okoznak változásokat. Eastwick, Luchies, Finkel és Hunt (2014) egy metaanalízis során arra a következtetésre jutottak, hogy a fizikai vonzerő és a jó keresőképeség mind a férfiak, mind a nők számára egyaránt fontos.

A nemi szerepek változása maga után vonja a párválasztási viselkedés változását is. A keresettel bíró nők egyre bátrabban kifejezik és képviselik a férfiakéhoz egyre hasonlóbb igényeiket és érdekeiket. Buda és Szilágyi is már a 80-as években kifejtették (1988), hogy a modern társadalmakban a nők szexuális és párválasztó viselkedése egyre inkább hasonlít a férfiakéhoz. Mindkét nem közelített a másik preferenciáihoz: A nők esetében sem szokatlan az alkalmi szexuális kapcsolat keresése, és a férfiak is fontosnak tartják hosszú távú párválasztásnál a nő státuszát, jó keresőképeségét (Eastwick és mtsai, 2014).

A nemi szerepek változásával összhangban a nők férfiakkal szemben a tradicionálistól egyre inkább eltérő elvárásokat támasztanak a gondozási, otthoni tevékenységek tekintetében is. Meussen, Van Laar és Verbruggen (2019) kollégista lányokkal folytatott vizsgálatukban kimutatták, hogy a fiatal nők számára egyre fontosabb, hogy a férfi az anyagi és egyéb tekintetben vett biztonságteremtésen túl is családorientált legyen, vagyis vegyen részt a család mindennapjaiban, és hajlandó legyen az otthoni feladatokból kivenni a részét. Minél inkább munkaorientált a nő, annál jellemzőbb rá, hogy vonzónak tartja, ha a férfi aktívan részt vesz a családi és otthoni életben. Ennélfogva a háziasság egy férfitől is egyre inkább elvárt, sőt arra lehet számítani, hogy ahogy a jó keresőképeség igénye a nőkel szemben egyre növekszik, azzal egy időben a férfiakkal kapcsolatosan a háziasság egyre vonzóbbnak bizonyul. Ezáltal elérhetővé válik a harmonikus család lehetősége a karrierjére fókuszáló nőnek is (Croft, Schmader, Beall és Schaller, 2019).

Továbbá a férfiak és nők egyaránt a párkapcsolatokban olyan tulajdonságokat is fontosnak látják, melyeket nehezebb lenne egyik vagy másik nemhez kötni. Ha hosszú távú kapcsolatról beszélünk, mindkét nem számára jellegzetes belső tulajdonságok, személyiségvonások válnak

lényegessé. Univerzálisan fontosnak bizonyul a kedvesség, a megértés, az intelligencia, a fizikai egészség, az emocionális stabilitás, a megbízhatóság, az érettség, a kellemes megjelenés, a kölcsönös vonzalom, az izgalmas személyiség (Buss, 1994). Ezek között szép számban vannak a társas kapcsolatok harmóniája szempontjából fontos tulajdonságok, melyeket kutatásunkban a „jó partnerséggel” kapcsolatos tulajdonságoknak fogunk nevezni.

Valentine, Li, Meltzer és Tsai (2020) is megerősítették, hogy a melegszívűség és megbízhatóság kiemelten fontos tulajdonságok, amelyeket mind a férfiak, mind a nők lényegesnek tartanak a párválasztás folyamán, és a partnerükkel elégedett személyek a partnerüket ilyennek látják. Nemcsak ennek meglétét értékelik pozitívan, de ezeknek a tulajdonságoknak a hiánya esetén különösen tartózkodnak a párkapcsolat létesítésétől.

Magyar kontextusban Berkics Mihály és Csajbók Zsófia friss kutatási eredményei is megerősítik a melegszívűség hosszú távú kapcsolatokban vélt fontosságát, ugyanis azt mind a nők, mind a férfiak kiemelten fontos pozitívumnak tartják (Csajbók és Berkics, 2022). A partner melegszívűsége a jelenre vonatkozó párkapcsolati elégedettséget is erősen meghatározza (Csajbók és Berkics, 2017). A nők partnerükkel való megelégedettségét a legerősebben a partnerük melegszívűsége határozza meg, noha a férfiak a saját „partneri értékességük” fogalmába ezt a szempontot a mérések szerint nem is emelik be (Csajbók és Berkics, 2017).

Goodwin és munkatársai (2012) – köztük magyarként Fülöp Márta – is vizsgálták, hogy miben látják a saját párkapcsolati értékességüket a különböző kultúrákban a nők és a férfiak. Eredményeik szerint a nők a férfiakhoz képest kultúrától függetlenül fontosabbnak tartják a saját törődő, gondoskodó és romantikus oldalukat, amikor magukat a párkapcsolat szempontjából értékelik, és önbecsülésükben kiemelten fontos szerepet játszik, hogy támogatni tudják a partnerüket.

A párválasztási preferenciákat befolyásoló demográfiai tényezők

Különbség lehet abban a tekintetben, hogy a férfiak és nők milyen mértékben fogalmazznak meg modern preferenciákat a hagyományoshoz képest. A preferenciákat más alapvető demográfiai tényezők – mint például az iskolázottság – is befolyásolhatják.

A társadalmi szempontból releváns kérdésekkel kapcsolatban a nők általában véve is szinte minden vonatkozásban kevésbé hagyományos értékrendszer alapján gondolkodnak (Diekman, Eagly és Kulesa, 2002). Fülöp és Berkics (2015) azt találták, hogy bár a versengési vágy megegyezik a két nemnél, tehát a nők ugyanolyan kompetitívek, mint a férfiak, a nők az ideális nőt még inkább versengőnek és férfiasnak látják, ezzel szemben a férfiak szemében lévő női ideál kevésbé versengő, és inkább nőies. Ezt a kutatók jellemzően a társadalmi hierarchiában betöltött alárendelt szerepből fakadó, a változásokat illető érdekvezéreltséggel magyarázzák. A nőkre ennél fogva jellemzőbb lehet, hogy a nemi szerepekről alkotott elképzeléseik és a párválasztással kapcsolatos preferenciáik is modernebbek, mint a férfiaké. Például mert az egyenlőségelvű szerep a házimunka megosztását vonja magával, és ez a nők számára több előnnyel jár (Horne és Johnson, 2018).

Mindazonáltal a két nem párválasztással kapcsolatos preferenciái közötti különbségek valószínűleg nem túl nagyok. A férfiak és nők nemi szerepekkel kapcsolatos gondolkodása egy kultúrán belül sokszor nagyon hasonló, a két nem szükségszerű egymásrautaltságából adódóan. A párkapcsolattal kapcsolatos preferenciákban nagyon fontos, hogy a partnerek nézetei összehangolhatók legyenek egymással. Ha nem lenne nézetegyezség a két nem között,

a kapcsolatokat sokkal nehezebb lenne kialakítani és ápolni, és a különbség az intim kapcsolatokra lenne leginkább hátráltató hatással (Dallos és Kovács, 2020; Glick és Fiske, 2001). De a hasonlóságot támasztja alá a „nemi hasonlóság hipotézis” (gender similarities hypothesis) is, mely szerint a férfiak és nők a legtöbb pszichológiai jellemző alapján megegyeznek (Hyde, 2005).

Az életkor és az iskolázottság is befolyásolja a párválasztást. A modern preferenciák felé való hangsúlyeltolódások vélhetőleg erősebben jelen vannak a fiatalabbaknál és a magasabban iskolázottaknál.

Általában a nőkre igaz, hogy minél idősebbek, annál kevésbé valószínű, hogy új párkapcsolat felé nyissanak. A férfiakra nem jellemző ez a változás, azonban tegyük hozzá, hogy fiatal korban inkább a nők keresik a komoly, intim párkapcsolatot (Rapp, 2018).

Iskolázottság tekintetében a férfiak vagy nők általában a saját végzettségükkel megegyező partnert keresnek, bár a nők valamivel hajlamosabbak önmaguknál magasabban iskolázott férfiakat választani. Azonban ahogy haladnak előre a korban, a partner alacsonyabb végzettsége a nők számára is egyre kevésbé zárja ki a párkapcsolat létesítését (Whyte és Torgler, 2017).

A párválasztási preferenciákat befolyásoló egyéni attitűdökkel kapcsolatos tényezők

Fontos egyéni változók is összefüggésben állhatnak a preferenciákkal, különös tekintettel azokra, melyek azzal kapcsolatosak, hogy hogyan gondolkozik az egyén a nemi szerepekről. Ezek sorában a nemi egyenlőségelvűség és a vallásosság szerepét tárgyaljuk.

A nemi egyenlőségelvűség azt ragadja meg, hogy a direkt módon feltett kérdésre adott tudatos válaszaikban a társadalom tagjai mit gondolnak arról, hogy a társadalmi élet és a családi élet legkülönbözőbb területein a nőknek és a férfiaknak mennyire hasonló jogaik vannak a tevékenységekben, folyamatokban való részvételre, és mennyire számíthatnak arra, hogy megítélésükre nem nemi hovatartozásuk alapján kerül sor (Beere, King, Beere és King, 1984). A nemi egyenlőségelvűség kapcsolatban van azzal, hogy a férfiaknak és a nőknek milyen elvárásai vannak a jövődbeljükre vonatkozóan a párválasztás előtt. A hagyományosabb gondolkodású férfiak fontosabbnak tartják a fizikai vonzóságot, mint az egyenlőségelvű férfiak; a tradicionális értékeket inkább valló nők a társadalmi szintet és a kedvességet kevésbé értékelik, mint egyenlőségelvűbb nő társaik (Rempala, Tolman, Okdie és Ahn, 2014). Ez az egyéni szinten felül társadalmi szinten is megjelenik: a kevésbé egyenlőségelvű társadalmakban (pl. India) a preferenciák is hagyományosabbak, mint egy egyenlőségelvű társadalomban (pl. USA) (Bejanyan, Marshall és Ferenczi, 2014). Dane (2004) ezzel szemben azt állítja, hogy bár mind a nők, mind a férfiak egyre tolnak az egyenlőségelvűség irányába, a preferenciák szintjén a nemi különbségek (az anyagi források és a fizikai vonzalom tekintetében) állandóak maradnak, amit alátámaszt egy friss, 45 országban végzett kutatás is, mely az univerzális preferenciabeli eltéréseket erősítette meg (Walter és mtsai, 2020).

A párválasztási preferenciákkal összefüggésben a vallásosság tekintetében egy ausztrál kutatás alapján a vallásos személyek a patriarchális társadalmi attitűdökkel nagyobb összhangban nyilatkoznak a kívánatos társadalmi munkamegosztásról (Perales és Bouma, 2019), és a nemi szerepekről hagyományosabban gondolkodnak (Lottes és Kuriloff, 1992). Különösképpen a női szerepek megítélésében mutatnak különbséget, amennyiben a nőktől hagyományosabb viselkedést várnak el (Jensen és Jensen, 1993). Általában véve a családi értékeket kiemelten fontosnak

tartják, míg a nem vallásosak között e tekintetben nagyobb fokú véleménykülönbségek vannak (Jensen és Jensen, 1993).

Magyar helyzet a nemi egyenlőség tekintetében

A magyar társadalomban is, mint szerte a világon, az elmúlt évtizedek folyamán jelentős változások következtek be a nemi szerepekről alkotott általános képben. A család- és gyermekközpontú szemléletmód mellett megjelent a modern, munkaorientált értékrend. Mivel napjainkban jellemzően elkerülhetetlen, hogy az anyák is munkát vállaljanak, egyre inkább elfogadott, hogy nincs negatív hatással az ő munkavállalásuk a családi életre. A nemi szerepekkel kapcsolatos elvárások jelentős mértékben megváltoztak, a gyermekét gondozó nő mellett a dolgozó nő képe egyre elfogadottabb a társadalomban (Pongrácz és S. Molnár, 2011). Magyarország az élet sok területét tekintve véve – pl. egészségügyi ellátásokhoz vagy oktatáshoz való hozzáférés, illetve a munkaerőpiaci foglalkoztatási arány – nemzetközi összehasonlításban összességében egyenlőségelvűnek mondható, ugyanakkor a nők a politikai és a vállalati vezetők közt (hatalom) kifejezetten kevesen vannak jelen (Gender Equality Index, 2020; Human Development Report, 2019).

Pongrácz és S. Molnár (2011) kifejezetten a magyar közvéleményt vizsgálta nemi egyenlőség tekintetében, reprezentatív mintán végzett kérdőíves vizsgálattal. 2000-ben és 2009-ben kapott adatokat hasonlítottak össze. Vizsgálatuk a mindennapi élet több területére kiterjedt: családi élet, karrier, gyermekvállalás. Bár a magyar populáció általában inkább családcentrikus, a vizsgálat a kilenc év alatt jelentős változásokat fedett fel a nemi egyenlőséggel kapcsolatos nézetek körében, amely a modern beállítást irányába tolódott el. A vizsgálati személyek sokkal kevésbé gondolták, hogy a kisgyermek számára káros, ha az anya teljes munkaidőben dolgozik. Ezzel egybehangzóan a nők anyai, családelátói szerepének a vélt jelentősége is csökkent, és a munkavégzés szerepe megnőtt, bár továbbra is a nők anyai és családelátó szerepének elsőlegességét preferálók vannak többségben.

A fentiekben leírtakat árnyalják Gregor és Kováts (2018) eredményei, melyeket a magyar nők jelenlegi helyzetével kapcsolatban fogalmaztak meg egy fókuszcsoportos és kérdőíves kutatás alapján. Kutatásuk fókuszcsoportos részében kizárólag nők vettek részt, a kérdőív esetében nők és férfiak is szerepeltek a mintában. Arra jutottak, hogy a jelenlegi gazdasági-társadalmi viszonyok között „hamis az elképzelés, hogy a munkaerő-piaci részvételen keresztül megvalósul az emancipáció” (Gregor és Kováts, 2018, 41). A fókuszcsoportos vizsgálat azt támasztotta alá, hogy a nők esélye az érvényesülésre sokkal csekélyebb, mint a férfiaké. Csak akkor van lehetőségük, ha nem hárulnak rájuk gondoskodási feladatok, vagy át tudják azokat ruházni másra. Aki jellemzően nem a férfi, mivel az eredmények alapján a gondoskodás elsősorban a nő feladatának minősül. Mivel a munkaerőpiac és a gondoskodási feladatok tekintetében magas elvárások vannak a nők felé állítva, és mindkét terület sok idő- és energiabefektetést igényel, így a mindkét területen való helytállás komoly kihívást jelent.

Nemcsak a nők, anyák szerepei változtak, de – legalábbis a direkt módon megfogalmazott elvárások, nézetek szintjén – a férfiak, apák szerepei is (Makay és Spéder, 2018). Az apáktól egyszerre elvárt az, hogy anyagi biztonságot nyújtsanak, fegyelmezzenek, érzelmileg támogassák gyermekeiket, éreztessék velük szeretetüket, és még a lecke kikérdezésével is törődjenek valamelyest. Miközben a modern férfiszerepeket a nyílt véleményalkotásban üdvözlik, burkolt módon azonban idegenkednek a nőies szerepet nyújtó, például a beteg gyermekét otthon ápoló

apától, és nem tartják azt elég férfiasnak (Dallos és Kovács, 2020). A mai magyar társadalomban tehát mind a nőekkel, mind a férfiakkal szemben megfogalmazódnak egymásnak is ellentmondó elvárások.

KÉRDÉSFELVETÉS

Alapvető kérdésünk, hogy a magyar társadalomban mennyire tükröznek hagyományos és modern elvárásokat az ideális partnerkapcsolathoz szükségesnek tartott férfi, illetve női tulajdonságok. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a férfiak és nők mutatnak-e különbségeket az erről a kérdésről való gondolkodás modernitásában, illetve hogy hogyan változnak a preferenciák az életkor, az iskolázottság, a vallásosság és a nemi egyenlőséggel kapcsolatos nézetek összefüggésében.

Elvárásaink szerint a preferenciák hordoznak modern, de hordoznak hagyományos tartalmakat is. E leíró elvárást mennyiségi vonatkozásokat megjelölő hipotézisbe nem foglaljuk bele. A nőktől (H1), a fiatalabbaktól (H2), az iskolázottabbaktól (H3), a kevésbé vallásosaktól (H4) és a nemek szerepéről inkább egyenlőségelvűen gondolkozóktól (H5) azt vártuk, hogy preferenciáikban erősebben tükröződnek modern, mint hagyományos tartalmak.

A VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA

A vizsgálati minta

Az adatgyűjtés 2019 májusában történt. Kényelmi mintavételt alkalmaztunk. A vizsgálati személyek egy része az interneten töltötte ki a kérdőívet, amelyet közösségi oldalakon, például a „Debrecenben hallottam” Facebook-csoportban terjesztettünk. Néhány személy papíron kapta meg a kérdőívet, debreceni és budapesti lakosok, főleg idősebb rokonok, ismerősök, illetve az ő ismerőseik. A vizsgálat helyszíne a vizsgálati személyek által választott helyszín volt. A vizsgálatban részt vett 534 főből 488 fő töltötte ki a kérdőívet az interneten, és 46 fő töltötte ki papíralapon.

A mintában szereplő vizsgálati személyek lakóhely szerint nagyrészt fővárosban vagy megyeszékhelyen élnek. Kor szerint 18 éves volt a legfiatalabb, és 83 éves volt a legidősebb résztvevője a vizsgálatnak. A korátlag 33,77; a szórás 14,46; a medián: 28. Nem szerinti csoportosításban a férfiaknál a kor átlaga 37,29, a mediánja 34, a szórása 15,16. A nőknél az átlagkor 32,53, a medián 27, a szórás 14,01. Az *1. táblázat* a minta nem és kor szerinti gyakoriságait ábrázolja.

Amint az *1. táblázat*ban látszik, a vizsgálati személyek között körülbelül háromszor annyi nő van, mint férfi. Ezenfelül a fiatalok száma is jóval magasabb, mint az idősebbeké, a minta erősen eltolódik a fiatalok felé. A vizsgálati személyek legnagyobb része, körülbelül a fele, 30 év alatti nő. Tehát a korcsoportok közötti összehasonlítások torzítanak. Az 50 év feletti férfiak aránya 10% alatt van jelen a mintában, érdemes lenne kifejezetten ezt a csoportot célzó mintagyűjtést végezni.

A mintában vegyesen vannak egyetemisták, illetve reál és humán területen dolgozó személyek. Végzettség tekintetében a vizsgálati személyek nagy része legalább érettségivel rendelkezik (8 általános: 3% – 16 fő; szakképzettség érettségi nélkül: 5% – 25 fő; érettségi: 30% – 160 fő; szakképzettség érettségivel: 22% – 118 fő; felsőfokú végzettség: 40% – 215 fő).

1. táblázat. A minta kor és nem szerinti megoszlása

	30 alatt	30 és 49 között	50 és felette	Összesen
Férfi	55	52	32	139
Nő	229	112	54	395
Összesen	284	164	86	534

Családi állapot szempontjából is változatos a minta. A vizsgálati személyek nagyobb része (69% összesen) párkapcsolatban van (párkapcsolatban van, de nem él együtt: 18% – 96 fő; együtt él, de nem házas: 25% – 135 fő; házas: 26% – 139 fő). Az egyedülállók a vizsgálati személyek negyedrészt teszik ki (25% – 132 fő). A különböző párkapcsolati státuszok képviselői nagyjából arányosan megoszlanak, egyedül az elváltak (5% – 26 fő) és az özvegyek (1% – 6 fő) csoportja számlál kevés tagot.

A vizsgálati eszközök

Demográfiai adatok. A kérdőív legelején demográfiai adatokat kellett a vizsgálati személyeknek megadniuk (nem, kor, legmagasabb iskolai végzettség, kapcsolati státusz).

Vallásosság. A vallásosság vizsgálatára három állítás szolgált („Hiszek Istenben.”, „Szoktam templomba járni.”, „Vallásos embernek tartom magam.”), amelyet 1–5 közötti skálán pontoztak a vizsgálati személyek. A három kérdésre vonatkozó Cronbach-alfa érték alapján (0,852) a kérdésekre adott válaszokat összevontuk, a résztvevők a válaszártékeket összeadva kaptak egy 3 és 15 közötti értéket felvevő vallásosságpontszámot.

Beere-féle nemiszerep-egyenlőség kérdőív. A nemi egyenlőség mérésének céljából a Beere-féle nemiszerep-egyenlőség kérdőívet alkalmaztuk (Beere és mtsai, 1984).

Öt alskálát definiáltak a szerzők: házastársi szerepek (pl. *A férjnek kellene családfőként működni.*), szülői szerepek (pl. *Helyénvalóbb, ha az anya cseréli a baba pelenkáját, nem az apa.*), munkavállalói szerepek (pl. *Nem tesz jót egy férfinak, ha hagyományos női szakmát választ.*), szociális-interperszonális-heteroszexuális szerepek (pl. *Roszsabb, ha egy nő részegeedik le, mint ha egy férfi lenne ittás.*) és oktatási szerepek (pl. *A drága szakmai képzéseket inkább a férfiak számára kellene tartani.*). Jelen kutatásban egydimenziósként alkalmaztuk a kérdőívet, figyelembe véve többek között Ashmore, Del Boca és Bilder (1995) meglátását, mely szerint, noha lehet az öt dimenziót különállóként értelmezni, a nemi egyenlőséggel kapcsolatos attitűdök nagy fokban összefüggnek a különböző területeken, és inkább egységesnek tekintendők.

A skála állításainak magyarra fordítását a cikk szerzői végezték. A skála a mintában megbízhatónak bizonyult ($\alpha = 0,868$).

Tulajdonságskálák. Az attitűdök mérésére a leghatékonyabbnak az önbeszámoló skálát ítéltük. A demográfiai kérdőívet egy értékelő skála követte, melynek összeállításához egy elővizsgálatot végeztünk el. Az elővizsgálat során a következő két kérdésre kellett felsorolásos módszerrel választ adniuk a vizsgálati személyeknek:

- „Ön szerint mi kell egy fiatal korban való tartós párkapcsolati elköteleződéshez: milyen legyen a nő?”
- „Ön szerint mi kell egy fiatal korban való tartós párkapcsolati elköteleződéshez: milyen legyen a férfi?”

Az instrukció szerint legalább 15 tulajdonságot kellett felsorolniuk. Az elővizsgálat esetében kényelmi mintavételt alkalmaztunk, papíralapon kapták meg a vizsgálati személyek a kérdőívet. Harminc személy töltötte ki, közöttük vegyesen voltak nők és férfiak, illetve fiatalok és idősebbek is. A legfiatalabb kitöltő 18, a legidősebb 80 éves volt. A kapott válaszokat az *1. melléklet* összegzi. Az értékelő skála felállításához a szinonimákat összevontuk, és kiválasztottuk azokat a tulajdonságokat, melyeket legalább 5 alkalommal említettek, tekintet nélkül a kitöltő nemére és arra, hogy azok az említések férfiakkal vagy nőkkel szemben való elvárások voltak.

A fővizsgálat értékelő skálája a leggyakrabban említett 27 tulajdonságot sorolja fel. A férfiakra és a nőkre alkalmazott lista megegyezett. A listában szerepelnek olyan tulajdonságok is, melyeket nagy gyakorisággal említettek mindkét nem esetében, de olyanok is, melyeket vagy csak a férfiakkal, vagy csak a nőkkel kapcsolatban említettek gyakran. A vizsgálati személyeknek egy 1-től 6-ig terjedő skálán kellett választ adniuk az elővizsgálatban is feltett kérdésekre, ahol az „1” jelentése az volt, hogy az adott tulajdonság egyáltalán nem fontos, a „6” jelentése pedig az, hogy az adott tulajdonság nagyon fontos.

Annak elkülönítése érdekében, hogy a kitöltők az egyik nemet szisztematikusan a másikhoz képest ítélik meg, két verzió volt a kérdőívből, az egyikben először a férfiakra, a másikban pedig a nőkre nézve ítélték meg a tulajdonságokat.

A tulajdonságok a következők voltak, a kérdőívben alkalmazott sorrendben: igényes legyen a külsejére, vonzó megjelenésű, vidám természetű, házias, értelmes (tájékozott), figyelmes, türelmes, fontos számára a család, megbízható, kedves, nyitott (érdeklődő), megértő, gondoskodó, határozott, hűséges, céltudatos, szorgalmas, szelíd, kalandvágyó, őszinte, hatékonyan képes legyen a közös jövőhöz anyagi erőforrásokat megteremteni, hasonló érdeklődés (gondolkodás), önálló, érzem mellette magam biztonságban, kölcsönös testi vonzalom egymás iránt, illetudó, alkalmazkodó.

Később, a fővizsgálat válaszai alapján a férfiak, illetve a nők jellemzésére alkalmazott tulajdonságokat az SPSS statisztikai program (SPSS, v. 25) varimax faktoranalízisével rendeztük csoportokba.

A *2. és 3. táblázat*ban a négy faktor balról jobbra az általuk magyarázott variancia szerint van sorolva; az egyes faktorokhoz tartozó állítások aszerint lettek sorolva, hogy mennyire erősen tartoznak az adott faktorhoz.

A férfiakra vonatkozó tulajdonságok esetében négy faktor mutatkozott meg (*2. táblázat*), mindegyik konzisztensnek bizonyult a mintában a Cronbach-alfa értéke alapján.

1. *faktor (jó partner férfi)*: megbízható, figyelmes, hűséges, őszinte, türelmes, megértő, családcentrikus, gondoskodó, kedves, illetudó ($\alpha = 0,929$).
2. *faktor (férfias férfi)*: hatékony, önálló, biztonságot nyújtó, hasonló érdeklődési kör, céltudatos, kölcsönös vonzalom, határozott ($\alpha = 0,870$).
3. *faktor (izgalmas, vonzó férfi)*: vonzó, igényes, vidám, kalandvágyó, értelmes, nyitott ($\alpha = 0,813$).
4. *faktor (házias férfi)*: szelíd, házias, szorgalmas, alkalmazkodó ($\alpha = 0,757$).

2. táblázat. A férfiakkal kapcsolatos elvárások faktorai

	Jó partner férfi	Férfi férfi	Vonzó férfi	Házias férfi
Magyarozott variancia (%)	23,808	14,544	12,515	11,630
Megbízható	0,781	0,349	0,226	0,104
Hűséges	0,767	0,310	0,123	0,050
Figyelmes	0,687	0,182	0,384	0,252
Őszinte	0,659	0,348	0,292	0,099
Türelmes	0,656	0,142	0,236	0,326
Megértő	0,655	0,232	0,345	0,348
Fontos számára a család	0,654	0,180	-0,091	0,335
Gondoskodó	0,652	0,253	0,216	0,365
Kedves	0,606	0,102	0,382	0,406
Illemtudó	0,454	0,366	0,265	0,397
Hatékonyan képes legyen a közös jövőhöz anyagi erőforrásokat megteremteni	0,213	0,741	0,088	0,196
Önálló	0,307	0,688	0,195	0,204
Érezzem mellette magam biztonságban	0,511	0,617	0,193	0,016
Hasonló érdeklődés, gondolkodás	0,031	0,565	0,318	0,217
Céltudatos	0,381	0,533	0,247	0,361
Kölcsönös testi vonzalom egymás iránt	0,461	0,518	0,420	-0,042
Határozott	0,437	0,479	0,321	0,261
Vonzó megjelenés	0,128	0,211	0,727	0,111
Igényes legyen a külsejére	0,306	0,215	0,688	0,016
Vidám természetű	0,427	0,127	0,604	0,269
Kalandvágyó	-0,081	0,177	0,493	0,478
Értelmes, tájékozott	0,427	0,381	0,472	0,138
Nyitott, érdeklődő	0,410	0,221	0,472	0,400
Szelíd	0,165	0,155	0,063	0,777
Házias	0,310	0,096	0,144	0,568
Szorgalmas	0,325	0,466	0,157	0,564
Alkalmazkodó	0,421	0,395	0,077	0,439

A női skála esetében három értelmezhető faktor mutatkozott meg a faktoranalízis alapján (3. táblázat).

1. faktor (jó partner nő): kölcsönös vonzalom, vonzó, vidám, igényes, megbízható, őszinte, értelmes, kedves, figyelmes, hűséges, megértő ($\alpha = 0,938$).
2. faktor (háziasszony): házias, gondoskodó, családcentrikus, alkalmazkodó, szelíd, szorgalmas, illemtudó, türelmes ($\alpha = 0,916$).

3. táblázat. A nőikkel kapcsolatos elvárások faktorai

	Jó partner nő	Házias nő	Emancipált nő
Magyarázott variancia (%)	22,824	22,413	16,417
Kölcsönös testi vonzalom egymás iránt	0,739	0,190	0,246
Vonzó megjelenés	0,696	0,046	0,167
Vidám természetű	0,681	0,254	0,309
Igényes legyen a külsejére	0,678	0,355	0,123
Megbízható	0,668	0,429	0,250
Őszinte	0,628	0,389	0,288
Értelmes, tájékozott	0,613	0,232	0,451
Kedves	0,586	0,478	0,276
Figyelmes	0,584	0,460	0,331
Hűséges	0,583	0,521	0,135
Megértő	0,553	0,539	0,292
Házias	0,343	0,744	0,120
Gondoskodó	0,403	0,741	0,255
Fontos számára a család	0,274	0,734	0,128
Alkalmazkodó	0,345	0,656	0,224
Szelíd	0,144	0,634	0,313
Szorgalmas	0,323	0,618	0,450
Illemtudó	0,409	0,584	0,331
Türelmes	0,415	0,574	0,296
Határozott	0,252	0,330	0,695
Hatékonyan képes legyen a közös jövőhöz anyagi erőforrásokat megteremteni	0,092	0,362	0,682
Céltudatos	0,288	0,443	0,656
Nyitott, érdeklődő	0,538	0,131	0,611
Kalandvágyó	0,285	-0,063	0,594
Önálló	0,282	0,455	0,543
Érezzem mellette magam biztonságban	0,035	0,404	0,543
Hasonló érdeklődés, gondolkodás	0,347	0,142	0,508

3. faktor (emancipált nő): határozott, hatékony, céltudatos, nyitott, kalandvágyó, önálló, biztonságot nyújtó, hasonló érdeklődési kör ($\alpha = 0,862$).

A tulajdonságokat összevetettük a Bem-féle nemiszerep-skálában szereplő tulajdonságokkal, hogy ellenőrizzük, mennyire nemi sztereotípiákhoz kapcsolódnak. A 27 tulajdonságból 5 a semleges kategóriába, 5 a feminin és 5 a maszkulin kategóriába esik, a maradék pedig olyan, melyet nem tartalmaz a Bem-féle nemiszerep-skála. Vagyis összességében nincsenek a mi skálánkon aránytalanul reprezentálva a nemi szerepekhez kötött tulajdonságok.

Etikai vonatkozások

Az etikai kérelemben részletezett kutatási tervet a Debreceni Egyetem BTK Pszichológia Intézetének Kutatásetikai Bizottsága megvizsgálta és jóváhagyta. Az etikai engedély száma: UD-IP 2019/110. A vizsgálati személyeket a kérdőív elején tájékoztattuk vizsgálatunk céljáról, illetve arról, hogy a kitöltés önkéntes és anonim, ezenfelül bármikor félbeszakítható. A kérdőívre csak akkor tudtak továbbmenni, ha elismerték, hogy végigolvasták a tájékoztatást, elmúltak 18 évesek, és beleegyeznek a kutatás feltételeibe.

EREDMÉNYEK

Az eredmények feldolgozása az RStudio, Jamovi és SPSS v. 25 statisztikai programok segítségével történt.

Leíró statisztika

A vizsgált változók statisztikai mutatóit a 4. táblázat mutatja be.

4. táblázat. A vizsgált változók statisztikai mutatói

	Átlag	Medián	Szórás	Min.	Max.
Jó partner férfi	5,21	5,40	0,76	1	6
Férfias férfi	5,07	5,29	0,74	1	6
Vonzó férfi	4,69	4,83	0,75	1	6
Házias férfi	4,29	4,50	0,84	1,5	6
Jó partner nő	5,27	5,45	0,72	1	6
Házias nő	4,87	5,00	0,89	1	6
Emancipált nő	4,59	4,63	0,80	1	6
Egyenlőségelvűség	4,75	4,84	0,69	1,52	6

5. táblázat. A férfiakkal szembeni elvárások nemen belüli eltérései Friedman-próbával

	próbatasztika értéke (χ^2)	szabadsági fok (df)	szign.
Férfiak	187,83	3	< 0,001
Nők	637,64	3	< 0,001

6. táblázat. A férfiak és nők átlaga, szórása és mediánja a férfi skálákon

	Átlag		Szórás		Medián	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
Jó partner férfi	5,09	5,25	0,69	0,78	5,20	5,40
Férfias férfi	4,99	5,10	0,65	0,76	5,14	5,29
Vonzó férfi	4,65	4,71	0,59	0,79	4,67	4,83
Házias férfi	4,22	4,32	0,82	0,85	4,25	4,50

A férfiak és nők férfiakkal kapcsolatos elvárásainak összehasonlítása

A vizsgálati személyek férfiakkal kapcsolatos elvárásai Friedman-próbával lettek összehasonlítva, külön a férfiak, külön a nők csoportján (5. táblázat). Utóvizsgálatra páronkénti Wilcoxon-próbát alkalmaztunk.

Az 5. táblázat eredménye alapján mind a férfiak, mind a nők tekintetében van szignifikáns eltérés a férfiakkal kapcsolatos párkapcsolati attitűdökben, azaz hogy a négy elvárás milyen erővel támasztják a férfiakkal szemben. A 6. táblázat a férfiakra vonatkozó tulajdonságskálák átlagát, szórását és mediánját mutatja be, külön a férfiak, külön a nők vélt elvárásait.

A férfiak szerint az utóvizsgálat alapján a jó partner férfi és a férfias férfi elvárás között nincs szignifikáns különbség ($W = 5016$; $P = 0,078$), de az összes többi esetben van szignifikáns különbség a tulajdonságskálák értékei között ($W \geq 6862$; $P < 0,001$). Az utóvizsgálat alapján a nők férfiakkal kapcsolatos elvárásainak fontossági rangsora bármely két elvárás között szignifikáns különbséget mutat ($W \geq 50\ 662$; $P < 0,0001$). A tulajdonságskálák fontosság szerinti sorrendje a két nem esetében megegyezik, a legfontosabbnak a jó partner férfihez tartozó értékeket tartják, ezután következik a férfias férfi, ezt követi a vonzó férfi, majd a legkevésbé fontosnak tartott a házias férfi.

A nők az első három skála esetében szignifikánsan magasabb pontszámokat értek el abban az esetben (6. táblázat), ha a két nem Mann–Whitney-próbával került összehasonlításra ($W \geq 22\ 144$; $P \leq 0,024$). Egyedül a házias férfi skálánál nem mutatkozott különbség ($W = 24\ 682$; $P = 0,076$).

A férfiak és nők nőekkel kapcsolatos elvárásainak összehasonlítása

A nőekkel kapcsolatos alszkálák értékeinek összehasonlítása szintén Friedman-próbával történt (7. táblázat). Ennek eredménye alapján a férfiak és a nők tekintetében is van szignifikáns eltérés a nőekkel kapcsolatos párkapcsolati attitűdökben, azaz a nőekkel kapcsolatos különböző elvárások között.

A 8. táblázat a nőkre vonatkozó tulajdonságskálák átlagát, szórását és mediánját mutatja be, külön a férfiak, külön a nők vélt elvárásait. A Wilcoxon-féle utóteszt alapján a férfiak esetében minden női skála között van szignifikáns különbség ($W \geq 87\ 148$; $P < 0,001$), csakúgy,

7. táblázat. A nőekkel szembeni elvárások nemen belüli eltérései Friedman-próbával

	próbataszitika értéke (χ^2)	szabadsági fok (df)	szign.
Férfiak	136,99	2	< 0,001
Nők	382,84	2	< 0,001

8. táblázat. A férfiak és nők átlaga, szórása és mediánja a női skálákon

	Átlag		Szórás		Medián	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
Jó partner nő	5,12	5,31	0,52	0,77	5,18	5,55
Háziaszony	4,53	4,99	0,85	0,89	4,63	5,13
Emancipált nő	4,31	4,7	0,67	0,82	4,25	4,75

mint a nőknél ($W \geq 49\,423$; $P < 0,001$). A tulajdonságskálák fontosság szerinti sorrendje a két nem esetében megegyezett. A nőkkel kapcsolatos elvárások sorában a férfiakéhoz hasonlóan a jó partner nő a legfontosabbnak tartott. Ezt követi a háziasszony elvárása, és az emancipált nő tartják a legkevésbé fontosnak.

A nők minden skála esetében szignifikánsan magas pontszámokat értek el (8. táblázat), amikor a két nemet Mann–Whitney-próbával vetettük össze ($W \geq 17\,442$; $P < 0,001$).

Életkor és a férfiakkal és nőkkel kapcsolatos elvárások

A 30 évet még nem betöltött, a 30 és 49 év közötti korú, és az 50 éves vagy annál idősebb életkorú személyek (lásd 1. táblázat) elvárásait vetettük össze Kruskal–Wallis-próbával. A próba eredménye szerint azonban nincs szignifikáns eltérés a korcsoportok között egyik férfiakkal vagy nőkkel kapcsolatos elvárásban sem ($\chi^2 \leq 3,423$; $P \geq 0,181$).

A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a nemi egyenlőséggel kapcsolatos attitűddel

A tulajdonságskálákat és a nemi egyenlőséggel kapcsolatos attitűdöket Spearman-féle rangkorrelációval vetettük össze, amelynek korrelációs együtthatóit a 9. táblázat mutatja be. A férfiak mintáján minél inkább mutat valaki nemi egyenlőségelvűséget, annál kevésbé gondolja, hogy a hosszú távú partnerkapcsolathoz a férfiaktól a férfiasság szükséges, a nőktől pedig a jó partnerség és a háziasszonyosság. A női kitöltők esetében a nagyobb nemi egyenlőségelvűség kevésbé erős háziasszonyosság kapcsolatos elvárásokat vont maga után.

A korrelációkon túl Friedman-próbával is hajtottunk végre vizsgálatokat. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a kitöltők neme és a nemi egyenlőségelvűség mértéke alapján képzett csoportok (erősen egyenlőségelvű, közepesen egyenlőségelvű, enyhén egyenlőségelvű) között lesznek-e eltérések a férfiakat és nőket illető elvárások sorrendjében. A csoportokat úgy képeztük, hogy az egalitarianizmus átlagánál fél szórással feljebb és lejjebb vágtuk el a mintát háromfelé.

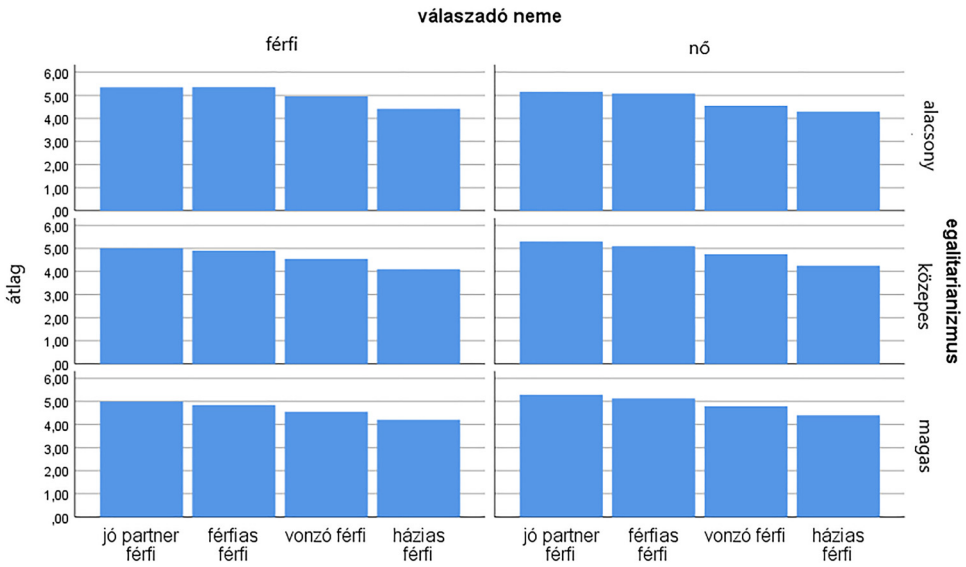
Mint az 1. és 2. ábrán látható, a skálák fontossági sorrendje nem változik sem az egalitarianizmus, sem a kitöltő nemének függvényében, sem a férfi, sem a női skálákon. A Friedman-próba alapján a különböző skálák által megragadott fontosságok közötti különbség, bármely csoportbontást tekintjük, szignifikáns ($\chi^2 \geq 137,570$; $P < 0,001$). A csoportok közötti különbség a csoportok összességére vonatkozik, nem jelenti azt, hogy az egyes csoportok között feltétlenül szignifikáns eltérés lenne, de a mintázatuk hasonlósága szembeötlő.

9. táblázat. A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a nemi egyenlőségelvűséggel

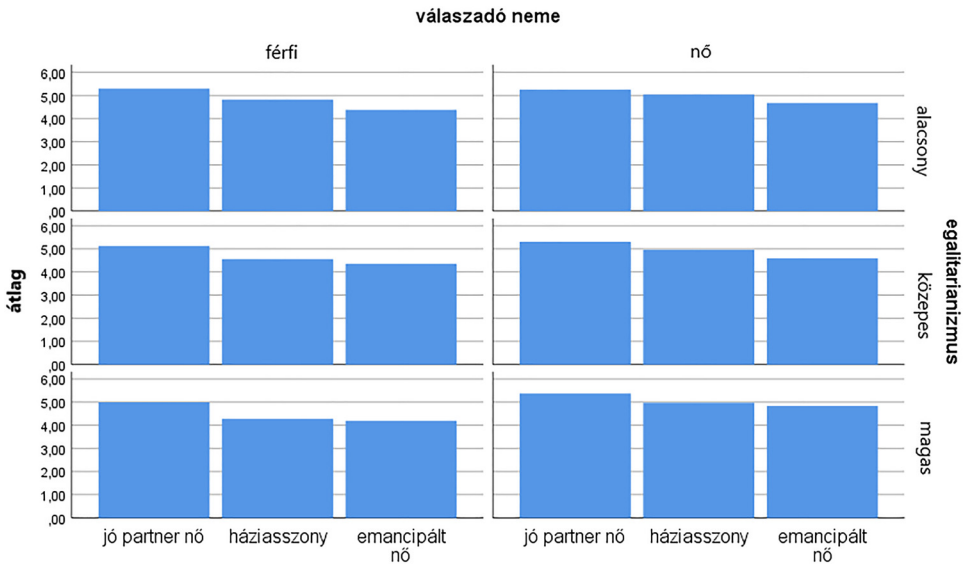
Nem	Férfiakra vonatkozó elvárások				Nőkre vonatkozó elvárások		
	Jó partner	Férfias	Vonzó	Házias	Jó partner	Háziasszony	Emancipált
Nemi egyenlőség (Férfiak)	-0,148	-0,300***	-0,161	-0,064	-0,182*	-0,241***	-0,081
Nemi egyenlőség (Nők)	0,022	-0,071	0,093	0,039	-0,032	-0,112*	0,031

Megjegyzés: * $P < 0,05$; ** $P < 0,01$; *** $P < 0,001$.

1. ábra. A férfiakat illető elvárások a kitöltő nemének és az egyenlőségelvűség mértékének függvényében

2. ábra. A nőket illető elvárások a kitöltő nemének és az egyenlőségelvűség mértékének függvényében

10. táblázat. A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a végzettséggel

Nem	Férfiakra vonatkozó elvárások				Nőkre vonatkozó elvárások		
	Jó partner	Férfiás	Vonzó	Házias	Jó partner	Háziasszony	Emancipált
Végzettség (Férfiak)	-0,100	-0,109	-0,028	-0,160	-0,044	-0,116	-0,108
Végzettség (Nők)	-0,113*	-0,026	-0,005	-0,037	-0,070	-0,070	-0,018

Megjegyzés: * $P < 0,05$.

A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a végzettséggel

Az elvárásokat illető összegző skálákat és a végzettséget Spearman-féle rangkorrelációval vetettük össze, amelynek korrelációs együtthatóit a 10. táblázat mutatja be. A végzettség változó a legtöbb esetben nem áll kapcsolatban az elvárásokkal. Egyedül a nőkre igaz, hogy minél magasabb a végzettségük, annál kevésbé fontos nekik a jó partnerség a férfiban.

A végzettség alapján kétfelé osztottuk a vizsgálati személyeket (rendelkezik érettségivel vagy sem), és ezen csoportosítás szerint is ellenőriztük, hogy az elvárások sorrendje megegyezik-e a végzettség és a kitöltők neme alapján képzett csoportokban. Az elvárásokban minden összetétel szerint szignifikáns a különbség ($\chi^2 \geq 7,189$; $P \leq 0,027$), és a fontossági sorrend mind a férfakkal, mind a nőkkel kapcsolatos elvárások tekintetében minden csoport esetében ugyanúgy alakult, ahogyan azt már az 1. és 2. ábrán megismertük.

A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a vallásossággal

A tulajdonságskálákat és a vallásosságot Spearman-féle rangkorrelációval vetettük össze, amelynek korrelációs együtthatóit a 11. táblázat mutatja be. A vallásosabb személyek, úgy a férfiak, mint a nők, fontosabbnak találták, hogy a férfi jó partner legyen. Továbbá, a vallásosabb férfiak a férfakkal szemben magasabb elvárásokról számoltak be a vonzóság és a háziasság tekintetében, a vallásosabb nők pedig a férfiaságban. A vallásosabb nők a nőkkel kapcsolatos elvárások vonatkozásában is különböztek kevésbé vallásos nőtársaiktól, ugyanis fontosabbnak találták a jó partnerséget és a háziasságot. A kapcsolat a változók között minden esetben enyhe erősségű.

A vallásosság esetében szintén Friedman-próbával ellenőriztük, hogy az elvárások sorrendje megegyezik-e a kitöltők neme és a vallásosság szintje alapján képzett csoportokban. Ezeket a csoportokat úgy képeztük, hogy az átlag mentén kettévágtuk a mintát, így kaptunk egy kevésbé vallásos és egy vallásos csoportot. A fontosságokban mért elvárásbeli különbség újra minden csoport esetében mind a nőket, mind a férfiakat illető elvárásokra vonatkozóan szignifikáns volt

11. táblázat. A férfiakat és nőket illető elvárások összefüggése a vallásossággal

Nem	Férfiakra vonatkozó elvárások				Nőkre vonatkozó elvárások		
	Jó partner	Férfiás	Vonzó	Házias	Jó partner	Háziasszony	Emancipált
Vallásosság (Férfiak)	0,259**	0,121	0,220**	0,189*	0,128	0,108	0,145
Vallásosság (Nők)	0,133**	0,160**	0,079	0,076	0,116*	0,184*	0,035

Megjegyzés: * $P < 0,05$; ** $P < 0,01$.

($\chi^2 \geq 19,079$; $P < 0,001$) és az elvárások fontossági sorrendje rendre hasonlóan alakult ahhoz, amit az eddigiekben megismertünk (lásd 1. és 2. ábrák).

MEGVITATÁS

Megvitatásunk elején érdemes rögzíteni, hogy a kényelmi mintavétel miatt a minta nem, kor, végzettség és lakóhely tekintetében nem arányos, ezért az eredmények általánosíthatóságával óvatosan kell bánnunk. Mindazonáltal az 534 fős minta véleményünk szerint ad kiindulást arra vonatkozóan, hogy a mintánk által reprezentált csoporttal (fiatal, magas végzettségű, városi személyek, inkább nők) kapcsolatban összefüggéseket fogalmazzunk meg.

Az első hipotézis szerint a férfiak és a nők alapvetően a hagyomány és modernitás tekintetében hasonlóan gondolkodnak arról, hogy milyen legyen a nő, és milyen legyen a férfi a hosszú távú párkapcsolatban (tekintve, hogy enélkül nem lenne lehetséges a kapcsolatok működtetése), azzal kiegészítve, hogy a nők valamivel kevésbé hagyományosan gondolkodnak, általánosságban modernebb preferenciák jellemzik őket, házimunka-megosztás és munkavállalás szempontjából is egyenlőségelvűbb nézeteket vallanak (Diekman és mtsai, 2002; Horne és Johnson, 2018). A hasonlóságot illető elvárás beigazolódott, ugyanis a két nem esetében a tulajdonságokkal kapcsolatos elvárások skáláinak fontossági sorrendje megegyezett. A jó partnerség az élen szerepelt mind a férfiakkal, mind a nőkkel kapcsolatos elvárások között, a kitöltő nemétől függetlenül. Összességében a partnerséggel kapcsolatos személyiségvonások mindkét nem számára és mindkét nemmel kapcsolatban a leglényegesebb vonások közé kerülnek, összhangban más szakirodalmi eredményekkel (pl. Valentine és mtsai, 2020). Jelen vizsgálatban is a kedvesség, az őszinteség, a figyelmesség, a megértés stb. bizonyult mindenki számára és mindkét nemmel kapcsolatban a legfontosabbnak, ám emellett megjelentek a hagyományos nemi szerepek szerinti elvárások is.

Nagy különbségeket azzal kapcsolatban, hogy az egyes nemek tekintetében mi a fontos, nem találtunk a nők és férfiak között. A nemi szerepekről, a nők és férfiak társadalomban betöltött helyéről, a nők és férfiak egymás közti viszonyáról egy adott kultúrában a társadalom tagjai elég hasonlóan szoktak gondolkodni, hiszen egy efféle nézetegyezség nélkül nem tudnák ápolni a másik nemmel folytatott kapcsolatokat, s az egyezség hiánya leginkább az intim kapcsolatokat nehezítené (Glick és Fiske, 2001).

A hagyományos nemi szerepek szerinti elvárások is mindkét nemnél jelen voltak konszenzusos tartalommal. A férfiakkal kapcsolatban ez abban mutatkozott meg, hogy a férfias férfi elvárás (melybe az anyagi biztonságot teremtő hagyományos férfi szerepek szerinti tulajdonságok mind beletartoztak, mint a jövedelemgenerálás, a határozottság, ambíció, biztonságteremtés) szignifikánsan nem maradt el a jó partneri elvárások mögött, vagyis a férfi biztonságteremtés korábbi vizsgálatokban dokumentált (Trivers, 1972; Buss, 1989) jelentősége nem esett. A nőkkel szemben támasztott vonzóság elvárás is, hasonlóan korábbi vizsgálatok tapasztalataihoz (Trivers, 1972; Buss, 1989) még mindig fontos helyen van az elvárások sorában, fontosabb helyen, mint amennyire azt a férfiaktól elvárják. Annak ellenére, hogy kutatások sorozata kimutatta, hogy nincs nagy különbség a két nem elvárásai között (Eastwick és Finkel, 2008; Buss és Schmitt, 2019), mégis jelen van tehát a hagyományos nemiszerep-elvárás. Nemcsak a vonzerő tekintetében, de a háziassággal kapcsolatban is megmutatkoztak a hagyományos elvárások, hiszen ez a nőkre vonatkozóan a másodlagosan, míg a férfiakra vonatkozóan az utolsóként fontosnak tartott tulajdonságokat jelölte. Ugyancsak a hagyományos elvárásokkal

összhangban a nőkre vonatkozóan az emancipált nőhöz kapcsolódó tulajdonságok utolsó helyre soroltak. A hagyományos elvárások jelenlétére más kutatások is felhívták korábban a figyelmet (pl. Aspendorf és mtsai, 2011; Dallos és Kovács, 2020).

Vagyis a férfi és nő közti kapcsolatot alapvetően a szexualitással és az utódgondozással magyarázó elméletek (pl. Buss, 1989; Trivers, 1972) által értelmezett különbségek valamelyest még e modern nemiszerep-felfogással jellemezhető mintában is jelen vannak.

Előzetesen ebben az első hipotézisben mindazonáltal azt is vártuk, hogy lesznek azonosítható eltérések a két nem között abban, hogyan gondolkodnak a másik és saját nemükkel kapcsolatos elvárásokról. Ezt a feltevésünket nem támasztották alá a kapott eredmények, mert az elvárások sorrendjében nem tapasztaltunk eltéréseket a nemek között.

A második, a harmadik és a negyedik hipotézisben azt vártuk, hogy mindazok a személyek, akikről jobban feltételezhető, hogy modernebb nézeteket vallanak, vagyis a fiatalok, az iskolázottabbak, és a kevésbé vallásos személyek inkább a nemhez nem kötött, partnerséggel kapcsolatos személyiségvonásokat (pl. hűséges, kedves, megbízható, őszinte) tartják fontosnak, és a hagyományos szerepelvárások szerinti tulajdonságokat (pl. házas nő, határozott férfi) kevésbé. Ezt a hipotézist nem támasztják alá az adatok, a vizsgálati személyek *egységesen* a jó partner skálában foglalt tartalmakat tartották a legfontosabbnak. A jó partnerség, legyen az akár a nőktől, akár a férfaitól elvárt jó partnerség, bármely a fentiekben említett vizsgált szempont alapján végeztünk is összevetéseket, a többi skálán jelölt tartalomhoz képest fontosabbnak bizonyult. Tehát összességében a fiatalok és az idősek (H2), a magasan iskolázottak és alacsonyabban iskolázottak (itt: érettségizettek és érettségivel nem rendelkezők) (H3), valamint a vallásosak és nem vallásosak (H4) nem különböztek e tekintetben, mindannyian a hagyományos preferenciáktól némiképp eltérő, a partnerségre fókuszáló preferenciákat deklaráltak.

Különös, hogy az életkorral nem függött össze a preferencia, ennek lehet az a magyarázata, hogy maga a kérdés a kérdőívkitöltés során azt implikálhatta, hogy a fiatal és idős egyaránt arra gondol, hogy egy mai fiatalnak mi a fontos. Könnyen előfordulhat, hogy az idősek sokkal inkább jó emberismeretükről és társadalomismeretükről adtak számot, mint saját preferenciáikról. Emellett az ötven év feletti korosztály nagyon kis létszámban képviselt a mintában.

Az iskolázottsággal kapcsolatos eredményeket erősen befolyásolhatta az, hogy a kitöltőktől a legmagasabb iskolai végzettségüket kérdeztük, nem az oktatásban eltöltött éveik számát. Ugyanis torzíthatta az eredményeket az a tényező, hogy bár sok vizsgálati személynek érettségi a legmagasabb végzettsége, de jelenleg egyetemre járnak, tehát attitűdjük hasonlóbb a felsőfokú végzettséggel rendelkezőkéhez.

A vallásossággal kapcsolatban továbbá azt az eredményt kaptuk, hogy a vallásosabb nők különös hangsúlyt fektetnek a nők háziasságára és a férfiak férfiasságára, a vallásosabb férfiak a saját háziasságukat látják relatíve fontosnak. Ezt valószínűleg úgy magyarázhatjuk, hogy a mintánkban megszólított zömében fiatal, képzett és városi vallásos férfiak e tekintetben reagálnak az átalakuló nemi szerepekre, és a háziasságot a reprezentációikban a jó partnerség, segítőkészség és hosszú távú kapcsolat szolgálatába állítják.

Azt az ötödik hipotézisben megfogalmazott feltevést, amely szerint a nemi egyenlőség hívei modernebb nemi szerepeket tükröző elvárásokat fogalmaznak meg (pl. kevésbé fontos a háziasság a nőknél és a férfiasság a férfiaknál, és fontosabbnak tartják, hogy egy nő emancipált legyen), adataink részben támogatták. Mind az egyenlőségelvűbb férfi, mind az egyenlőségelvűbb női kitöltők kevésbé tartották fontosnak a házas nő ideálját, a férfiak ezen túl még a férfias férfit is. Tehát a nemiszerep-elvárások hasonlóan függtek össze a nők és férfiak társadalmi

egyenlőségéről való gondolkodással, mint ahogyan azt a konstruktum lényege alapján elvárhatjuk. Ahogyan arról [Eagly, Wood és Johanssen-Schmidt \(2004\)](#) írnak, párhuzamosan a társadalmak egyre egalitáriusabbá válásával és párhuzamosan azzal, hogy a nők és a férfiak a társadalmi struktúrákban egyre hasonlóbb szerepeket töltenek be, a nők és férfiak közti pszichológiai különbségek is egyre kisebbek lesznek, vagyis a vizsgálatunkban érintett kérdés vonatkozásában hasonló elvárásokat támasztanak partnereik felé. A nők számára egyre fontosabb, hogy a férfi kivegye a részét az otthoni feladatokból, a férfiak számára egyre fontosabbá válik a nők státusza és jó keresőképesége ([Eastwick és mtsai, 2014](#)). Mindazonáltal, még a kevésbé egyenlőségelvű személyeknél is a jó partnerség volt a legfontosabb elvárás, úgy a férfiak, mint a nők megfogalmazásában, akár a férfiak, akár a nők felé. Ezt az is magyarázhatja, hogy ugyan a vallások kevésbé egyenlőségelvűek, de a mintánkban a jó partnerséggel kapcsolatban kifejezetten erősebb elvárásokat fogalmaztak meg. Tehát a vallásos személyek, a hosszú távra szóló („holtomiglan-holtodiglan”) kapcsolat feltételezhető híveiként várákozásaikban még különösebb nyomatékot adtak a hosszú távú kapcsolatot valóban segítő tulajdonságoknak, mint tették azt a kevésbé vallásosak. Érdekes lenne ezt az összefüggést kevésbé iskolázott, nem városi mintán is próbára tenni. A nemi egyenlőségelvűséggel kapcsolatban kapott eredményeket árnyalhatná olyan változók beemelése is, melyek a nemekkel, azok szerepével kapcsolatos attitűdöknek nem azt a nagyon direkt szintjét mérik, mint a nemi egyenlőségelvűség, de indirekt módon informálnak arról, hogy a válaszadó mennyire tesz különbséget az emberek megítélésében az alapján, hogy melyik nemhez tartozik. Egy kutatás szerint például az (ambivalens) szexizmus, benne a jóindulatú szexizmus magas szintjével rendelkező nők (vagyis azok, akik a nőket gyöngédségük és gondoskodóképeségük miatt tiszteletre méltónak és a férfiak védelmére szorulóknak tartják) fontosabbnak gondolják, hogy a férfi el tudja tartani őket, hogy magas státuszú legyen, és az anyagi biztonságot is tudja biztosítani, mint azok a nők, akiket a szexizmus alacsony szintje jellemez. Azok a férfiak pedig, akikre az (ambivalens) szexizmus, benne az ellenséges szexizmus magas szintje jellemző, a vonzóságot és a vitalitást tartják nagyra a nőkben, szemben a kevésbé szexista férfiakkal ([Travaglia, Overall és Sibley, 2009](#)).

Érdekeség a mintával kapcsolatban, hogy a nőknek minden tulajdonságskála esetében szignifikánsan magasabbak voltak az értékei. Ennek a háttérben az állhat, hogy kutatásunk főleg éppen azokat a fiatalokat érte el, akiknél a nők, de nem a férfiak, éppen a házasságkötési korban vannak ([Központi Statisztikai Hivatal, 2016](#); [Allendorf, Thornton, Mitchell, Young-DeMarco és Ghimire, 2017](#)), és számukra a hosszú távra szóló párválasztás témája fontosabbnak jelent meg, ezért az ő attitűdjeik erősebbek voltak, mindent fontosabbnak tartottak.

LIMITÁCIÓK

Vizsgálatunk legfőbb limitációjának a kényelmi adatgyűjtést tekintjük, amely miatt a mintánk életkor, végzettség és lakóhely tekintetében nem kiegyensúlyozott. A továbbiakban érdemes lenne a mintát kibővíteni célzott mintagyűjtéssel. Szükségesnek tartjuk a férfi, a nem városi, valamint 50 évnél idősebb, kevésbé iskolázott vizsgálati személyek toborzását.

A preferenciáknak az életkorral való összefüggései mindazonáltal valószínűleg jobban megmutatkoztak volna, ha kérdéseinket nem általánosságban fogalmaztuk volna meg a fiatal korban való elköteleződésről, hanem konkrétan azt kérdeztük volna, hogy személy szerint a kitöltőknek fiatal korukban mi vagy mi volt fontos a hosszú távra szóló partnerválasztásukban.

Ugyanis a vizsgálatban alkalmazott megfogalmazásunk előhívhatta a vizsgálati személyben az előíró normáit, és azáltal adhatott választ, nem pedig az alapján, ahogy ő döntött (volna) fiatalkorában.

Felmerül továbbá, hogy az egyes tulajdonságokra, azok fontosságára sorra egymás után való válaszadás sokkal tudatosabb kiértékeléssel jár, mint ahogyan a mindennapi életben, a maga természetességében reagálunk egy-egy személyre. Érdemes lehet a továbbiakban más módszertannal is megismerni a preferenciákat, például különböző profilokra, jellemzésekre irányuló inkább egészleges reakciók megismerésével.

A vizsgálat további limitációja, hogy több változó esetében, de főleg a két nemmel kapcsolatos elvárások skálájában erős plafonhatás lépett fel, sokan sok tulajdonságot is maximálisan fontosnak ítélték. A Beere-féle kérdőív itemeivel is általában véve túl erős egyetértést tapasztaltunk. Ennek oka lehet, hogy ez egy régi mérőeszköz, amely túlságosan direkt módon méri az egyenlőségelvűséget, a társas kíváncsisági hatásnak erősen kitétt módon. A továbbiakban alkalmasabb lenne egy modernebb mérőeszközt alkalmazni a nemi egyenlőségelvűség feltérképezésére. Emellett a továbbiakban a szexizmus mérése is fontos információkkal gazdagíthatná a jelenség megismerését.

Érdemes lenne továbbá az egymást kiegészítő, a nemiszerep-elvárásokban egyetértő férfi és női elvárások hipotézisét nem átlagosan, hanem konkrét párkapcsolatokban vizsgálni.

A kutatás a többségi partnerkapcsolatra irányult (férfi és nő hosszú távú partnerkapcsolatára). Ezt külön nem hangsúlyoztuk a kitöltőknek, de a kérdésekből implikáltan ez kiderült. Kitöltőinktől ezzel kapcsolatos kitöltési nehézség, sérelmezés nem jött visszajelzésként.

KONKLÚZIÓ

A férfiak és a nők véleménye hasonló azzal kapcsolatban, hogy a jó hosszú távú párkapcsolathoz elsősorban a jó partnerséghez kötődő tulajdonságok a legfontosabbak, függetlenül attól, hogy férfiról vagy nőről van szó. Mindazonáltal a preferenciákat árnyalják a nemi szereppel kapcsolatos vélekedések és a vallásosság is. Az egalitárius férfiak kevésbé tartották fontosnak, hogy egy férfi férfias legyen, és egy nő jó partner, illetve háziasszony legyen. Az egalitárius nők hasonlóan az egalitárius férfiakhoz, kevésbé tartották fontosnak, hogy egy nő háziasszony legyen. A vallásos férfiak a férfiakkal kapcsolatban fontosabbnak tartották a jó partnerséget és a vonzóságot, a nőkkel kapcsolatban pedig a háziasságot, mint a nem vallásos férfiak. A vallásos nők szintén fontosabbnak tartották a férfiakkal kapcsolatban a jó partnerséget, továbbá a férfiasságot, a nőkkel szemben pedig a jó partnerségen kívül a háziasságot tartották fontosabbnak, mint a nem vallásos nők. Összességében tehát a nagyon hasonló preferenciákon túli árnyalatnyi különbségek tekintetében az egalitáriusok a hagyományos fogalmaink szerinti együttélést nehezítő, a vallások pedig az együttélést könnyítő preferenciákat mutattak.

IRODALOM

Allendorf, K., Thornton, A., Mitchell, C., Young-DeMarco, L., & Ghimire, D. J. (2017). Early women, late men: Timing attitudes and gender differences in marriage. *Journal of Marriage and Family*, 79(5), 1478-1496.

- Ashmore, R. D., Del Boca, E. K., & Bilder, S. M. (1995). Construction and validation of the Gender Attitude Inventory, a structured inventory to assess multiple dimensions of gender attitudes. *Sex Roles, 32*, 753–786.
- Aspendorf, J. B., Penke, L., & Back, M. D. (2011). From dating to mating and relating: Predictors of initial and long-term outcomes of speed-dating in a community sample. *European Journal of Personality, 25*(1), 16–30.
- Beere, C. A., King, D. W., Beere, D. B., & King, L. A. (1984). The sex-role egalitarianism scale: A measure of attitudes toward equality between the sexes. *Sex Roles, 10*(7–8), 563–576.
- Bejanyan, K., Marshall, T. C., & Ferenczi, N. (2014). Romantic ideals, mate preferences, and anticipation of future difficulties in marital life: A comparative study of young adults in India and America. *Frontiers in Psychology, 5*, 1355.
- Brown, H., & Roberts, J. (2014). *Gender role identity, breadwinner status and psychological well-being in the household*. Working Paper. Sheffield Economics Research Paper, 2014004.
- Buda, B., & Szilágyi, V. (1988). *Párválasztás. A partnerkapcsolatok pszichológiája*. Budapest: Gondolat.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences, 12*, 1–49.
- Buss, D. M. (1994). Mate preferences in 37 cultures. In W. J. Lonner, & R. S. Malpass (Eds.), *Psychology and culture* (pp. 197–201). Boston: Allyn and Bacon.
- Buss, D. M., & Schmitt, D. (2019). Mate preferences and their behavioral manifestations. *Annual Review of Psychology, 70*(1), 77–110.
- Conroy-Beam, D., & Buss, D. M. (2016). Do mate preferences influence actual mating decisions? Evidence from computer simulations and three studies of mated couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 111*(1), 53–66.
- Croft, A., Schmader, T., Beall, A., & Schaller, M. (2019). Breadwinner seeks bottle warmer: How women's future aspirations and expectations predict their current mate preferences. *Sex Roles, 82*, 633–643.
- Csajbók, Z., & Berkics, M. (2017). Factor, factor, on the whole, who's the best fitting of all? *Personality and Individual Differences, 114*, 92–102. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.03.044>.
- Csajbók, Z., & Berkics, M. (2022). Seven deadly sins of potential romantic partners: The dealbreakers of mate choice. *Personality and Individual Differences, 186*, 111334.
- Dallos, A., & Kovács, J. (2020). Stereotypes in the work–family interface as an obstacle to social change? Evidence from a Hungarian vignette study. *Journal of Family Issues, https://doi.org/10.1177/0192513X20916835*.
- Dane, L. (2004). *Examining the design of mate preference mechanisms: The relation between sex-roles and sex differences in mate preferences*. Ottawa: National Library of Canada.
- Diekmann, A. B., Eagly, A. H., & Kulesa, P. (2002). Accuracy and bias in stereotypes about the social and political attitudes of women and men. *Journal of Experimental Social Psychology, 38*, 268–282.
- Eagly, A. H., Wood, W., & Johanssen-Schmidt, M. C. (2004). Social role theory of sex differences and similarities: Implications for the partner preferences of women and men. In A. H. Eagly, A. E. Beal, & R. J. Sternberg (Eds.), *The psychology of gender* (pp. 269–295). New York, NY: Guilford.
- Eastwick, P. W., & Finkel, E. J. (2008). Sex differences in mate preferences revisited: Do people know what they initially desire in a romantic partner? *Journal of Personal Psychology, 94*(2), 245–264.
- Eastwick, P. W., Finkel, E. J., & Simpson, J. A. (2018). Best practices for testing the predictive validity of ideal partner preference-matching. *Personality & Social Psychology Bulletin, 45*(2). <https://doi.org/10.1177/014616721878068>.
- Eastwick, P. W., Luchies, L. B., Finkel, E. J., & Hunt, L. L. (2014). The predictive validity of ideal partner preferences: A review and meta-analysis. *Psychological Bulletin, 140*(3), 623–665.

- Fülöp, M., & Berkics, M. (2015). Perception of gender differences in competition in the post-socialist Hungary. In Safdar, S., & Kosakowska-Berezecka, N. (Eds.), *Psychology of gender through the lens of culture: Theories and applications* (pp. 193–218). Springer International Publishing.
- Gender Equality Index (2020). <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/HU>.
- Glick, P., & Fiske, S. T. (2001). Ambivalent sexism. *Advances in Experimental Social Psychology*, 33, 115–188.
- Goodwin, R., Marshall, T., Fülöp, M., Adonu, J., Spiewak, S., Neto, F., & Hernandez Plaza, S. (2012). Mate value and self-esteem: Evidence from eight cultural groups. *Plos One*, 7(4), e36106. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0036106>.
- Gregor, A., & Kováts, E. (2018). *Nőügyek 2018 – Társadalmi problémák és megoldási stratégiák*. Budapest: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Horne, R. M., & Johnson, M. D. (2018). Gender role attitudes, relationship efficacy, and self-disclosure in intimate relationships. *The Journal of Social Psychology*, 158(1), 37–50.
- Human Development Report (2019). *Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century*. New York: UNDP.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581–592.
- Jensen, L., & Jensen, J. (1993). Family values, religiosity, and gender. *Psychological Reports*, 73(2), 429–430.
- Khallid, Y. (2005). Mate selection in Jordan: Effects of sex, socioeconomic status, and culture. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(2), 155–168.
- Központi Statisztikai Hivatal (2016). A házasságkötési magatartás változásának demográfiai jellemzői. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/hazassagkotes.pdf>.
- Lam, B. C. P., Cross, S. E., Wu, T.-F., Yeh, K.-H., Wang, Y.-C., & Su, J. C. (2016). What do you want in a marriage? Examining marriage ideals in Taiwan and the United States. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 42(6), 703–722.
- Lottes, I. L., & Kuriloff, P. J. (1992). The effects of gender, race, religion, and political orientation on the sex role attitudes of college freshmen. *Adolescence*, 27(107), 675–688.
- Makay, Zs., & Spéder, Zs. (2018). Apaság: A férfiak gyermekvállalása és családi szerepei. In J. Monostori, P. Óri, & Zs. Spéder (Eds.), *Demográfiai portré* (pp. 65–82). Budapest: KSH NKI.
- Meussen, L., Van Laar, C., & Verbruggen, M. (2019). Looking for a family man? Norms for men are toppling in heterosexual relationships. *Sex Roles*, 80, 429–442.
- Motiejunaite, A., & Kravchenko, Z. (2008). Family policy, employment and gender-role attitudes: A comparative analysis of Russia and Sweden. *Journal of European Social Policy*, 18(1), 38–49.
- Perales, F., & Bouma, G. (2019). Religion, religiosity and patriarchal gender beliefs: Understanding the Australian experience. *Journal of Sociology*, 55(2), 323–341.
- Pongrácz, T., & S. Molnár, E. (2011). Nemi szerepek és a közvélemény változásának kölcsönhatása. In I. Nagy, & T. Pongrácz (Eds.), *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről* (pp. 192–206). Budapest: TÁRKI – Nemzeti Erőforrás Minisztérium.
- Rapp, I. (2018). Partnership formation in young and older age. *Journal of Family Issues*, 39(13), 1–28.
- Rempala, D. M., Tolman, R. T., Okdie, B. M., & Ahn, D. (2014). Gender-role egalitarianism predicts desirable traits of potential marriage partners: A cross-cultural comparison. *Asian Journal of Social Psychology*, 17, 325–330.
- Stone, E. A., Shackelford, T. K., & Buss, D. M. (2008). Socioeconomic development and shifts in mate preferences. *Evolutionary Psychology*, 6(3), 447–455.
- Travaglia, L. K., Overall, N. C., & Sibley, C. G. (2009). Benevolent and hostile sexism and preferences for romantic partners. *Personality and Individual Differences*, 47(6), 599–604.

- Trivers, R. I. (1972). Parental investment and sexual selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man, 1871–1971* (pp. 136–172). Chicago: Aldine.
- Valentine, K. A., Li, N. P., Meltzer, A. L., & Tsai, M. H. (2020). Mate preferences for warmth-trustworthiness predict romantic attraction in the early stages of mate selection and satisfaction in ongoing relationships. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 46(2), 298–311.
- Walter, K. V., Conroy-Beam, D., Buss, D. M., Asao, K., Sorokowska, A., Sorokowski, P., ... Zupančič, M. (2020). Sex differences in mate preferences across 45 countries: A large-scale replication. *Psychological Science*, 31(4), 408–423.
- Whyte, S., & Torgler, B. (2017). Things change with age: Educational assortment in online dating. *Personality and Individual Differences*, 109, 5–11.

1. MELLÉKLET

A tulajdonságlistába választott tulajdonságok említéseinek száma az elővizsgálat során

Tulajdonság	Említések száma (összevonva nőkre és férfiakra vonatkozóan)
vonzó megjelenés	60
vidám	60
értelmes, tájékozott	55
megértő	55
határozott	46
igényes a külsejére	45
kedves	43
figyelmes	38
fontos számára a család	31
megbízható	31
gondoskodó	27
hasonló érdeklődés	27
céltudatos	25
házas	22
szelíd	22
hűséges	20
őszinte	16
képes legyen a közös jövőhöz hatékonyan anyagi erőforrásokat megteremteni	15
kölcsönös testi vonzalom	15
nyitott, érdeklődő	14
kalandvágyó	13
érezzem mellette magam biztonságban	10
illetudó	10
alkalmazkodó	9
önálló	7
türelmes	6
szorgalmas	5

Correlates of gender, demographics and gender-egalitarianism in the attitudes towards long-term partner choice

Dorottya Ocsenás and Judit Kovács

Background and objectives: The aim of the research was to identify correlates of gender, demographics, and gender-egalitarianism in the attitudes towards long-term partner choice. We formulated our questions on the basis of relevant social psychological theories which can explain traditional and modern mating preferences. In general, we expected preferences to show modern but also traditional expectations from men and women. We expected women, younger, more educated, less religious and more egalitarian people to have less traditional preferences. *Method:* We used convenience sampling. Participants ($N = 534$, male: 139, female: 395) completed an online questionnaire consisting of a demographic questionnaire, an assessment of the characteristics expected from a man and a woman in long-term relationship, and the Beere Gender Equality Questionnaire. *Results:* In the opinion of both sexes and in relation to both sexes, social qualities such as trustworthiness and honesty, which are essential for a good partnership in a long-term relationship, are the most important. Preferences in their order remained the same independent of the other examined variables. A woman should be first of all a good partner (attractiveness included), second, a housewife, and third an emancipated woman. A man should be first of all a good partner, second, masculine (effective), third, attractive, and last, a homely man. *Conclusions:* Men and women have similar views regarding the importance of socializing-related personality characteristics necessary for a good partnership. The preference order of the important factors is rather constant across all groups (grouping according to gender, age, views of egalitarianism, education, and religiosity), however subtle correlates of the examined factors could be identified in attitudes towards long-term mating.

KEYWORDS

traditional and modern partner choice preferences, gender stereotypes, gender roles, gender equality

Open Access. A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)

